

Usporedba gospodarskih potencijala Istarske i Požeško-slavonske županije

Marinac, Ivan

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:382703>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-03**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

IVAN MARINAC

**USPOREDBA GOSPODARSKIH POTENCIJALA ISTARSKE I
POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE**

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

IVAN MARINAC

**USPOREDBA GOSPODARSKIH POTENCIJALA ISTARSKE I
POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE**

Završni rad

JMBAG: 0303057037, redoviti student

Studijski smjer: Management i poduzetništvo

Predmet: Gospodarstvo Hrvatske

Znanstveno područje: Područje društvenih znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Opća ekonomija

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Kristina Afrić Rakitovac

Pula, rujan, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Ivan Marinac, kandidat za prvostupnika poslovne ekonomije, smjera Management i poduzetništvo, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, 2019. godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, Ivan Marinac dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Usporedba gospodarskih potencijala Istarske i Požeško-slavonske županije“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____2019.godine

Potpis

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
2. ODABRANI POKAZATELJI REGIONALNOG RAZVOJA HRVATSKE.....	2
2.1. Regionalna politika Europske unije.....	2
2.2. Politika regionalnog razvoja Republike Hrvatske.....	5
2.3. Normativno uređenje položaja županija.....	7
3. USPOREDBA ODABRANIH POKAZATELJA ISTARSKE I POŽEŠKO - SLAVONSKE ŽUPANIJE.....	10
3.1. Demografska obilježja	11
3.2. Tržište rada.....	13
3.3. Gospodarska obilježja.....	15
4. USPOREDBA ODABRANIH INDEKSA ISTARSKE I POŽEŠKO- SLAVONSKE ŽUPANIJE.....	27
4.1. Regionalni indeks konkurentnosti.....	27
4.2. Indeks razvijenosti.....	30
4.3. Indeks gospodarske snage.....	32
4.4. Kritički osvrt	33
5. ZAKLJUČAK.....	36
LITERATURA.....	38
POPIS TABLICA I SLIKA.....	41
SAŽETAK.....	42

1. UVOD

Motiv za pisanje završnog rada diplomant je pronašao u činjenici što i sam ima prebivalište na području Požeško-slavonske županije te boravište na području Istarske županije.

Svaki pristup analizi gospodarskih potencijala na ograničenim geografskim prostorima podrazumijeva problematiku koja je na određeni način povezana s lokalnim gospodarskim razvojem.

U radu će biti komparativno prikazani i analizirani gospodarskih potencijali Istarske i Požeško-slavonske županije.

Osim Uvoda i Zaključka, strukturu ovog rada sačinjavat će još tri međusobno povezanih poglavlja, odnosno dijelova rada.

Temeljne činjenice o županijama (njihovo normativno uređenje, gospodarski potencijali -općenito te njihovi nedostaci) bit će predstavljene u drugom poglavlju.

U trećem poglavlju, naglasak će biti na demografiji, tržištu rada i gospodarskim obilježjima. Najopsežnije poglavlje bit će rezervirano za gospodarstvo Istarske i Požeško - slavonske županije, s naglaskom na: opća gospodarska kretanja (BDP te uvoz i izvoz), razvijenost poduzetništva u glavnim gospodarskim sektorima (prerađivačkoj industriji poljoprivredi) te na turizam.

Analizom usporedbe odabranih indeksa Istarske i Požeško - slavonske županije (regionalni indeks konkurentnosti, indeks razvijenosti te indeks gospodarske snage) bavit će se posljednje poglavlje.

2. ODABRANI POKAZATELJI REGIONALNOG RAZVOJA HRVATSKE

2.1. Regionalna politika Europske unije

Regionalna politika Europske unije predstavlja investicijsku politiku kojoj je cilj povećanje zaposlenosti i konkurentnosti, povećanje ekonomskog rasta, poboljšanje kvalitete života i održivoga rasta¹.

Često se koristi i naziv kohezijska politika koja se odnosi na tri komplementarna pristupa: produbljivanje i proširenje unutarnjeg tržišta tako da relativno siromašnije regije i zemlje članice mogu iskoristavati sve mogućnosti postizanja komparativnih prednosti unutar EU-a; ukidanje svih prepreka protiv kohezije u ostalim zajedničkim politikama (npr. državne potpore industriji čelikom tijekom 1980-ih i sl.) i darovnice za specifične namjene putem strukturnih fondova u cilju olakšavanja *catching-up* procesa. Ekonomska kohezija označava smanjivanje razlika u dohotku po glavi stanovnika kao i strukturnih razlika (regionalna nezaposlenost). Iako je regionalna politika kontroverzna, jer zapravo predstavlja intervencionističku politiku koja znači da se uspješnije regije penaliziraju u korist poticanja razvoja manje razvijenih regija, njezina opravdanost nije upitna².

Kohezijska politika se provodi putem strukturnih Fondova i Kohezijskog fonda (u daljem tekstu ESI fondovi- Europskih strukturnih i investicijski fondovi). Njihov temeljni cilj je smanjiti razlike u razvoju između bogatijih i siromašnijih regija i zemalja članica EU u pogledu prihoda, bogatstva i mogućnosti i tako doprinijeti europskoj koheziji. Iz njih se financiraju razvojni projekti koji doprinose smanjivanju razlika između razvijenijih i manje razvijenih dijelova EU kao i promicanju ukupne konkurentnosti europskog društva i gospodarstva³.

U financijskom razdoblju kohezijske politike od 2014. do 2020. godine uspostavljeni su sljedeći ESI fondovi:

- Europski fond za regionalni razvoj (EFRR),

¹ Barić, V., etal.; Gospodarstvo Hrvatske / Obadić, Alka ; Tica, Josip (ur.), Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2016., str. 339.

² Kersan-Škabić, I.: Ekonomija Europske unije, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, Pula, 2015., str. 173-174.

³ Marinac, A., Devčić, A., Raguž, V.: Regionalni razvoj Hrvatske u sklopu kohezijske politike Europske unije u financijskoj perspektivi 2014.-2020., 4th European International Conference “Valis Aurea and DAAAM International Vienna“- focus on: Regional Development, September 2014., Požega, Croatia, str. 787.

- Europski socijalni fond (ESF),
- Kohezijski fond,
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) i
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR).

Zajednička pravila koja se primjenjuju na ESI fondove utvrđena su Uredbom⁴. Osim ove krovne Uredbe postoje i pojedinačne uredbe o europskim fondovima koje pojedinačno reguliraju svaki od fondova (o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo).

Ono što je za pojedinu regiju važno u smislu dostupnosti fondova jest činjenica da sa BDP-om ispod prosjeka EU dotičnoj regiji postaju dostupni svi veliki strukturni fondovi. To je uvjetno rečeno prednost koja je predviđena da potakne i ostvari *catch-up efekt* kod onih slabije razvijenih regija kako bi sustigle u razvoju one više razvijene regije⁵. U tom kontekstu, korisnici sredstava strukturnih fondova trebaju biti NUTS regije.

Za potrebe europske regionalne/ kohezijske politike, U Europskoj uniji postoji obveza utvrđivanja statističkih prostornih jedinica prema EU klasifikaciji NUTS (francuski: *Nomenclature de unités territoriales statistiques* - „Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku“). Riječ je o hijerarhijskom sustavu za identifikaciju i klasifikaciju prostornih jedinica za potrebe službene statistike u zemljama članicama Europske unije.

Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku regulirana je Uredbom (EZ-a) br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća o donošenju zajedničke klasifikacije teritorijalnih jedinica za statistiku (NUTS)⁶ prema kojoj jedan od glavnih kriterija klasifikacije predstavlja broj stanovnika po regijama, pri čemu je:

⁴Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006, Official Journal of the European Union, L347/ 320, 20.12.2013.

⁵ Devčić, A., Šostar, M.: Regionalni razvoj i fondovi Europske unije : prilike i izazovi, Veleučilište u Požegi, Požega, 2015., str 171.

⁶Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics (NUTS), Official Journal of the European Union, OJ L 154 of 21.06.2003

NUTS 1 – od minimalno 3 000 000 do maksimalno 7 000 000 stanovnika (npr. cijela Hrvatska),

NUTS 2 – od minimalno 800 000 do maksimalno 3 000 000 stanovnika (npr. hrvatske statističke regije),

NUTS 3 – od minimalno 150 000 do maksimalno 800 000 stanovnika (npr. hrvatske županije).

Vezano za prethodnu konstataciju, podjela Republike Hrvatske na statističke regije bila je uvjet je za korištenje fondova Europske unije.

Radi vođenja regionalne statistike za potrebe kohezijske politike EU, Republika Hrvatska je još 2007. podijeljena na tri statističke regije: Sjeverozapadnu, Panonsku i Jadransku Hrvatsku.

Novom podjelom, u skladu s Nacionalnom klasifikacijom prostornih jedinica za statistiku⁷ koja se primjenjuje od 01. siječnja 2013. godine uspostavljene su prostorne jedinice za statistiku 1., 2. i 3. razine.

- NUTS 1 je cijela Hrvatska,

- Na NUTS 2 razini, Hrvatska podijeljena na dvije statističke regije, kako slijedi:

1) Kontinentalnu Hrvatsku (Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska, Varaždinska županija, Koprivničko-križevačka županija, Međimurska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Virovitičko-podravska županija, Požeško-slavonska županija, Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Vukovarsko-srijemska županija, Karlovačka županija te Sisačko-moslavačka županija).

2) Jadransku Hrvatsku (Primorsko-goranska županija, Ličko-senjska županija, Zadarska županija, Šibensko-kninska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Istarska županija te Dubrovačko-neretvanska županija).

Promatrajući prethodno navedeni prikaz podjele regija na NUTS 2 razini, vidljivo je kako tu razinu sačinjavaju županije (među kojima je Istarska te Požeško-slavonska županija), a koje predstavljaju NUTS 3 razinu. Iz gornjeg prikaza, također je vidljivo kako Istarska županija pripada Jadranskoj Hrvatskoj, dok se Požeško-slavonska županija nalazi u Kontinentalnoj Hrvatskoj.

Premda se znatno razlikuju po broju stanovnika, obje regije su približno siromašne. Kontinentalna regija ima BDP na razini oko 60,0% prosječnog BDP-a svih zemalja članica Europske unije, a isto ima i Jadranska regija. Najveća prednost ove

⁷Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012. , Narodne novine, br. 96/12 i 102/12.

podjele je što garantira da svaka jedinica lokalne samouprave u Hrvatskoj bar 15-ak godina koristiti novac iz fondova EU.

Županije se još nazivaju i jedinice područne/regionalne samouprave. S tim u svezi, općenito pod područnom/regionalnom samoupravom podrazumijeva se ustavom zajamčeno pravo stanovnika pojedine regionalne zajednice da se sukladno načelu supsidijarnosti, sami organiziraju i odlučuju o svim onim poslovima za koje nije nužno prenijeti ih na više razine političkog odlučivanja (državna razina i razina EU).

2.2. Politika regionalnog razvoja Republike Hrvatske

Temeljni akt kojim se upravlja regionalnim razvojem Republike Hrvatske čini Zakon o regionalnome razvoju Republike Hrvatske⁸. Po pitanju definicije regionalnog razvoja, u nastavku se navodi jedna zakonska i jedna autorska definicija.

Regionalni razvoj prema Bogunoviću (1991.) je objektivni proces društveno-gospodarskih promjena u strukturi regija i njihovom odnosu prema drugim regijama⁹.

Zakonom o regionalnom razvoju određen je regionalni razvoj i politika regionalnog razvoja, kako slijedi:

-regionalni razvoj definiran je kao dugoročni proces unapređenja održivog gospodarskog i društvenog razvoja nekog područja koji se ostvaruje kroz prepoznavanje, poticanje i upravljanje razvojnim potencijalom tog područja (članak 3., stavak 17);

- politika regionalnog razvoja označava cjelovit i usklađen skup ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti usmjerenih na poticanje dugoročnoga gospodarskog rasta i ukupno povećanje kvalitete života, sukladno načelima održivog razvoja dugoročno usmjerenog na smanjenje regionalnih razlika (članak 3., stavak 10.);

Županijske razvojne strategije, u skladu s člankom 13. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, predstavljaju temeljne strateške planske dokumente jedinice područne (regionalne) samouprave u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja za područje županije s posebnim naglaskom na ulogu velikih gradova i gradova sjedišta županija u poticanju razvoja te na razvoj slabije razvijenih područja. Županijsku razvojnu strategiju donosi jedinica područne (regionalne) samouprave u

⁸ Zakon o regionalnome razvoju Republike Hrvatske, (Narodne novine br. 147/13 i 123/17)

⁹ Bogunović, A.: Regionalna ekonomika, Narodne novine, Zagreb, 1991., str. 119.

skladu s načelom partnerstva i suradnje nakon prethodno pribavljenog mišljenja partnerskog vijeća za područje županije, uzimajući u obzir potrebu osiguranja ravnomjernog razvoja svih dijelova županije. Plan razvojnih programa koji jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave donose sukladno posebnom zakonu kojim se uređuje proračun mora biti u suglasju sa županijskom razvojnom strategijom. Dvije ili više jedinica područne (regionalne) samouprave mogu donijeti zajedničku razvojnu strategiju u skladu s načelom partnerstva i suradnje nakon prethodno pribavljenih mišljenja partnerskih vijeća za područje županija koje donose zajedničku razvojnu strategiju. Županije koje donose zajedničku razvojnu strategiju ne donose pojedinačne županijske razvojne strategije. Ministarstvo izrađuje smjernice za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe te druga pitanja s tim u vezi.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije je tijekom 2015. godine donijelo nove Smjernice za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe, u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske.

Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. godine¹⁰ usvojena je 26. ožujka 2018. godine na 10. sjednici županijske Skupštine Odlukom, KLASA: 302-02/18-01/01; URBROJ: 2163/1-01/4-18-03. Navedena Odluka objavljena je 27. ožujka 2018. u „Službenim novinama Istarske županije“ broj 5/2018. i stupila je na snagu 4. travnja 2018.

Županijska razvojna strategija Požeško - slavonske županije do 2020. godine predstavlja¹¹ temeljni strateški planski dokument u kojem su određeni glavni ciljevi i prioriteti razvoja Županije kao i projekti koji će svojom realizacijom doprinijeti ostvarenju postavljene vizije njenog teritorija. Izrađena sukladno Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe koje je propisalo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (rujan 2015.) i sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17). Usvojena je u studenom 2018. godine.

¹⁰Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. godine, Pula, ožujak 2018.

¹¹Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020. godine, Požega, studeni, 2018.

2.3. Normativno uređenje položaja županija

Gospodarske aktivnosti županije, uvelike ovise i o normativnoj regulativi. U tom kontekstu, položaj županija uređen je s više propisa (Ustav Republike Hrvatske, zakoni, statuti).

Ustavom Republike Hrvatske određeno je:

- građanima se jamči pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, a ono se ostvaruje preko lokalnih, odnosno područnih (regionalnih) predstavničkih tijela koja su sastavljena od članova izabranih na slobodnim i tajnim izborima na temelju neposrednog, jednakog i općega biračkog prava (članak 128.);
- županije jesu jedinice područne (regionalne) samouprave (članak 129.);
- jedinice područne (regionalne) samouprave obavljaju poslove od područnog (regionalnog) značenja, a osobito poslove koji se odnose na školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu te planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova. Poslovi lokalnog i područnog (regionalnog) djelokruga uređuju se zakonom. Prilikom dodjeljivanja tih poslova prednost će imati ona tijela koja su najbliža građanima (načelo supsidijarnosti). Prilikom određivanja djelokruga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave mora se voditi računa o širini i prirodi poslova (načelo proporcionalnosti) i o zahtjevima učinkovitosti i ekonomičnosti (članak 129. a)¹².

Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj¹³ utvrđuje područno ustrojstvo Republike Hrvatske te se njime određuju područja svih županija, u Republici Hrvatskoj, njihovi nazivi i sjedišta, način utvrđivanja i promjene granica, postupak koji prethodi promjeni područnog ustrojstva te druga pitanja od značaja za područno ustrojstvo jedinica područne (regionalne) samouprave. Sukladno navedenom Zakonu određene su sljedeće županije na području Republike Hrvatske: I. Zagrebačka županija sa sjedištem u Gradu Zagrebu, II. Krapinsko-zagorska županija sa sjedištem u Krapini, III. Sisačko-moslavačka županija sa sjedištem u Sisku, IV. Karlovačka županija sa sjedištem u Karlovcu, V. Varaždinska županija sa sjedištem u

¹² Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 85/10- pročišćeni tekst, 05/14

¹³ Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, br. 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13, 110/15

Varaždinu, VI. Koprivničko-križevačka županija sa sjedištem u Koprivnici, VII. Bjelovarsko-bilogorska županija sa sjedištem u Bjelovaru, VIII. Primorsko-goranska županija sa sjedištem u Rijeci, IX. Ličko-senjska županija sa sjedištem u Gospiću, X. Virovitičko-podravska županija sa sjedištem u Virovitici, XI. Požeško-slavonska županija sa sjedištem u Požegi, XII. Brodsko-posavska županija sa sjedištem u Slavonskom Brodu, XIII. Zadarska županija sa sjedištem u Zadru, XIV. Osječko-baranjska županija sa sjedištem u Osijeku, XV. Šibensko-kninska županija sa sjedištem u Šibeniku, XVI. Vukovarsko-srijemska županija sa sjedištem u Vukovaru, XVII. Splitsko-dalmatinska županija sa sjedištem u Splitu, XVIII. Istarska županija sa sjedištem u Pazinu, XIX. Dubrovačko-neretvanska županija sa sjedištem u Dubrovniku te XX. Međimurska županija sa sjedištem u Čakovcu (članak 3). Osim prethodno navedenih županija, Zakonom o Gradu Zagrebu¹⁴ određeno je da Grad Zagreb ima položaj županije (članak 2.).

Otkrivanje prednosti, a posebice nedostataka pojedinih županija, neophodno je radi boljeg upoznavanja snaga pojedine županije te mogućnosti za poticanje njihova razvoja.

Pojedini autori smatraju da podjela na županije ne udovoljava dovoljno zahtjevima gospodarskog i geoprometnog razvitka. Pri tom se navodi da većina središta županija svojom ekonomskom i kulturnom ponudom ne privlače okolna središta gradova i općina te da su županije ustrojene kako bi zadovoljile administrativne potrebe središnje državne vlasti i takve mogu ostati za dogledno vrijeme. Prema tome, podjelom na županije ostaje potreba regionalnog ustroja, prije svega zbog oslobađanja gospodarstva iz uskih županijskih okvira. Postojeće županije po europskim mjerilima ne mogu biti regije jer su premale – prosječna županija ima tek 182.916 stanovnika, a one županije koje zajedno pripadaju prirodnoj i povijesnoj regiji, na primjer pet slavonskih i četiri dalmatinske, nemaju gotovo nikakvu međusobnu suradnju. S obzirom na iznesene navode razvidno je da autori izvode zaključke prema asocijativnim pogledima i neusporedivim usporedbama, a ne prema stvarnim socioekonomskim okolnostima i potrebama građana utemeljenim na njihovim potrebama i interesima te samoupravnom ustroju koji je izvršen i funkcionira,

¹⁴ Zakon o Gradu Zagrebu, Narodne novine, br. [62/01](#), [125/08](#), [36/09](#), [119/14](#)

što je u skladu sa suvremenim teorijskim načelima utvrđenim Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi¹⁵.

Kao nedostatak može se navesti i loša prometna povezanost pojedinih županija s ostatkom Hrvatske. U tome posebice prednjače Požeško-slavonska i Bjelovarsko - bilogorska županija, što je rezultat smanjenja broja korisnika uslijed procesa depopulacije izvan većih gradskih središta.

¹⁵ Čulo, I., Marinac, A.: Mjesto i uloga lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj, Geno d.o.o., Požega, 2010., str. 40.

3. USPOREDBA ODABRANIH POKAZATELJA ISTARSKE I POŽEŠKO - SLAVONSKE ŽUPANIJE

U povijesti Istre mijenjale su se razne vlasti i uprave, počevši od Rimskog Carstva (od 177. godine), 476. godine zauzimaju je Langobardi i Goti, krajem 6. stoljeća naseljavaju je Hrvati, 789. godine pada pod Franačku državu, od 1267. godine postaje dio Mletačke Republike, od 1797. dio je Habsburške monarhije, od 1861. godine Poreč postaje glavni grad i sjedište regionalnog parlamenta u Austro-Ugarskom Carstvu, od 1920. do 1943., na temelju rapalskog ugovora postaje dio Italije, nakon 2. svjetskog rata priključuje se Jugoslaviji (u sastavu Socijalističke Republike Hrvatske). Od proglašenja hrvatske samostalnosti, Istra je županija u sastavu Republike Hrvatske.

Skupština Istarske županije usvojila je 29. listopada 2013. godine Deklaraciju o regionalnom razvoju i jedinstvenosti Istre¹⁶, u kojoj polazi od činjenice da je Istra povijesna pokrajina, čija se posebnost i osobitost očitovala kroz čitavu njezinu povijest. Kao povijesna regija mora ostati u bilo kakvoj budućoj reorganizaciji regionalne samouprave u Republici Hrvatskoj. U tom kontekstu, Skupština Istarske županije podržava Sabor Republike Hrvatske kao i Vladu Republike Hrvatske da u postupku izmjena Ustava jasno i precizno definira regije kako bi sve buduće zakonske izmjene koje bi se odnosile na administrativni ustroj Republike Hrvatske jasno i precizno definirale Istru kao regiju. Stoga se Skupština Istarske županije zalaže se za provođenje politike regionalnog razvoja u skladu s autonomijom jedinica lokalne i regionalne samouprave, zajamčenom pravnim poretkom Republike Hrvatske. Istarska županija ne pristaje ni na kakav status „subregije“ odnosno ni na kakav status koji je niži od „državne razine minus jedan“. Zato Skupština Istarske županije zahtijeva od središnjih tijela državne vlasti da politiku regionalnog razvoja koncipira na način da ona pridonese društveno – gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, sukladno načelima održivog razvoja i stvaranjem uvjeta koji će Istarskoj županiji omogućiti daljnje jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala u cilju postizanja gospodarski konkurentne, znanstveno i kulturno atraktivne, socijalno pravedne, zdravstveno i ekološki sigurne regije.

¹⁶Deklaracija o regionalnom razvoju i jedinstvenosti Istre, Skupština Istarske županije, 29. listopada 2013. godine

Požeško-slavonska županija se prvi puta spominje još 1210. godine pod imenom Požeška županija čije su granice odgovarale današnjim (Čaglin i Dilj gora na istoku, Pakrac i Psunj na zapadu, Velika i Papuk na sjeveru te Pleternica i Požeška gora na jugu).

Požeško-slavonska županija jedna od pet slavonskih županija (uz Brodsko – posavsku, Osječko – baranjsku, Virovitičko – podravska i Vukovarsko – srijemsku).

Kao povijesna hrvatska regija, Slavonija ima značajne resurse (ljudske i prirodne) pa i povijest govori da je bila žitnica i stoljećima hranila druge, a danas zavisi od pomoći države. Temeljni problem Slavonije je: neodgovornost javnih vlasti za ovo područje, neostvarena regionalizacija i decentralizacija, propast prerađivačke industrije, iseljavanje stanovništva, ratna razaranja, okrenutost tradicionalnim djelatnostima itd. Slavoniji su potrebne mjere razvojne naravi, gdje bi se krenulo od glavnog resursa- modernizacije poljoprivredne proizvodnje, posebice odmak od tradicionalne proizvodnje i okrenutost konkurentnim kulturama. Regulacija vodotoka i navodnjavanje ključne su mjere za razvoj, budući Slavonija često ima izvanredne prilike: poplave i sušu¹⁷.

3.1. Demografska obilježja

Hrvatski prostor obilježava niska gustoća naseljenosti. Hrvatska broji 75 stanovnika km² (stanje 2014.)¹⁸. Prema ovom podatku, Hrvatska je među najrjeđe naseljenom članicom Europske unije.

Za praćenje demografskog kretanja, relevantan je zadnji popis stanovništva u Hrvatskoj koji je proveden 2011. godine, od 1. do 28. travnja 2011. godine, prema stanju na dan 31. ožujka 2011. godine. Popis je proveden na temelju Zakona o Popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine (Narodne novine, broj 92/10).

¹⁷Gazilj, N., Marinac, A., Emanović, T.: Legal basis of regional development of Eastern Croatia from european and croatian perspective and the question of its effectiveness Zbornik radova 5. Međunarodnog znanstvenog simpozija, Gospodarstvo Istočne Hrvatske - vizija i razvoj, Ekonomski fakultet Osijek, Osijek, 02.-04.06.2016., str. 904.

¹⁸ Barić, V., et al.; op. cit., str. 336.

U tablici br. 1. prikazani su rezultati popisa iz 2011. godine po županijama.

Tablica 1. Zbirni pregled stanovništva po županijama -popis iz 2011. godine

Ime županije	Površina, km ²	Broj stanovnika	Broj stanovnika na km ²	Broj gradova	Broj općina	Broj naselja
Republika Hrvatska	56.594	4.284.889	75,71	127	429	6.756
Zagrebačka	3.060	317.606	103,79	9	25	694
Krapinsko-zagorska	1.229	132.892	108,13	7	25	423
Sisačko-moslavačka	4.468	172.439	38,59	6	13	456
Karlovačka	3.626	128.899	35,55	5	17	649
Varaždinska	1.262	175.951	139,42	6	22	302
Koprivničko-križevačka	1.748	115.584	66,12	3	22	264
Bjelovarsko-bilogorska	2.640	119.764	45,37	5	18	323
Primorsko-goranska	3.588	296.195	82,55	14	22	510
Ličko-senjska	5.353	50.927	9,51	4	8	255
Virovitičko-podravska	2.024	84.836	41,92	3	13	188
Požeško-slavonska	1.823	78.034	42,81	5	5	277
Brodsko-posavska	2.030	158.575	78,12	2	26	185
Zadarska	3.646	170.017	46,63	6	28	229
Osječko-baranjska	4.155	305.032	73,41	7	35	263
Šibensko-kninska	2.984	109.375	36,65	5	15	199
Vukovarsko-srijemska	2.454	179.521	73,15	5	26	85
Splitsko-dalmatinska	4.540	454.798	100,18	16	39	368
Istarska	2.813	208.055	73,96	10	31	655
Dubrovačko-neretvanska	1.781	122.568	68,82	5	17	230
Međimurska	729	113.804	156,11	3	22	131
Grad Zagreb	641	790.017	1232,48	1	-	70

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, dostupno na: <https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>, pristup: 30-07.2018.

Iz tablice 1 može se uočiti kako je prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Istarskoj županiji utvrđeno 208.055 stanovnika, što čini 4,85 % stanovništva Republike Hrvatske. U sklopu navedenog broja stanovnika, s obzirom na nacionalnost najviše je Hrvata (68,33%), dok se 12,11% izjasnilo na osnovu regionalne pripadnosti. Prosječna starost stanovništva u Istri je 43 godine. Prosječna naseljenost je 73

stanovnika na km²¹⁹. Teritorijalno gledajući, Istarsku županiju čini 10 gradova te 31 općina.

Prema podacima iz gornje tablice broj 1 može se vidjeti kako je Požeško – slavonska županija, prema spomenutom popisu stanovništva iz 2011. godine imala 78.034 stanovnika (1.8 % ukupnog stanovništva Hrvatske). Prosječna gustoća naseljenosti bila je 42,81 stanovnika/km². Teritorijalno gledajući, ovu županiju čine 5 gradova i 5 općina. Prema etničkom sastavu najviše je Hrvata (približno 90 %).

Povijesno gledajući, može se uočiti kako od 1981. do 1991. Požeško-slavonska županija bilježi rast broja stanovnika, dok nakon 1991. godine taj prostor obilježava depopulacija. Ako se uzme u obzir da je Požeško – slavonska županija prema popisu stanovništva iz 2001. godine imala 85.831 stanovnika, vidljivo je kako se radi o padu od 9%. Stoga se za Požeško - slavonsku županiju može reći kako je to depopulacijski prostor. Naime, Požeško - slavonska županija ima značajke emigracijskog tipa kretanja stanovništva (negativna migracijska bilanca različitog intenziteta). Broj odseljenih stanovnika iz Požeško-slavonske županije veći je od doseljenog stanovništva. Uzroci takovom stanju jesu nemogućnost zapošljavanja, obrazovanje, teška gospodarska situacija te prometna izoliranost. Uočava se poseban problem iseljavanje obrazovane radne snage, prvenstveno požeških studenata koji su se školovali u većim centrima, gdje i pronalaze posao, a Županija tako gubi veliki potencijal. Osim toga, posljednjih nekoliko godina je više umrlih nego rođenih s tendencijom rasta negativnog prirodnog kretanja. Zbog nemogućnosti zapošljavanja na području Županije, velik dio odseljenog stanovništva odlazi u inozemstvo.

3.2. Tržište rada

Tržište rada i njegovo funkcioniranje, prema Družiću (2004.) predstavlja jedno od najsloženijih i najosjetljivijih tržišta. Ono označava ponudu radnika i potražnju za radnicima, postupak pronalaženja zaposlenja, zapošljavanje, napredovanje, otkaze, čekanje na posao, konkurenciju u traženju posla i na samome poslu te uspostavljanje ravnotežne razine nadnica na tome tržištu. Ovaj autor zaključuje kao i na svakom drugom tržištu, tako i na tržištu rada, osnovni alati su ponuda i potražnja rada²⁰. Uslijed demografskih i emigracijskih trendova koji rezultiraju snažnijim padom broja

¹⁹Stanovništvo u Istarskoj županiji prema popisu iz 2011. godine, dostupno na: <https://www.istra-istria.hr/index.php?id=14>, pristup: 31.07.2018.

²⁰ Družić, I.: Resursi i tržišta hrvatskog gospodarstva, Politička kultura, Zagreb, 2004.

nezaposlenih zajednička je karakteristika svih županija da su nezaposleni skloni emigraciji, a manji natalitet manifestira se manjim pritiskom na burzu rada.

Prema evidenciji Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje na dan 31. ožujka 2018. evidentirano je ukupno 85.572 osiguranika po različitim osnovama, te se taj podatak može izjednačiti s ukupnom zaposlenošću. Od ukupnog broja zaposlenih radnika kod pravnih osoba bilo je 69.501 ili 81,22%; zaposlenih u obrtništvu 5.378 ili 6,28%; poljoprivrednika 751 ili 0,88%; zaposlenih u samostalnim profesionalnim djelatnostima 1.015 ili 1,19% te 8.502 zaposlenih kod fizičkih osoba (9,93%). Broj zaposlenih u Istarskoj županiji na dan 31.03.2018. godine veći je za 3.243 osoba ili 3,94% u odnosu na ukupnu zaposlenost u istom razdoblju 2017. godine. Prosječna stopa registrirane nezaposlenosti u 2017. godini za Istarsku županiju iznosila je 4,6%.²¹ Iz prethodnih podataka može se uočiti kako Istra ima jednu od najmanjih stopa nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj.

Promatrajući ukupnu zaposlenost u Požeško-slavonskoj županiji, moguće je uočiti kako je ona u padu, što je vidljivo iz tablice koja slijedi.

Tablica 2. Kretanje zaposlenih u Istarskoj i Požeško-slavonskoj županiji (stanje: 31.12.2016.)

Županija	Radnici kod pravnih osoba	Radnici kod fizičkih osoba	Obrtnici	Poljoprivrednici	Samostalna zanimanja	Osiguranici zaposl. kod međunar. organiz. u inozem	Produženo osiguranje	Ukupno
Istarska	64.895	8.351	5.320	763	1.056	10	458	80.853
Požeško-slavonska	15.094	1.793	711	523	289	0	92	18.502

Izvor: Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, godina XIV., broj 4/2016.

²¹ Istarska županija, Statistika, dostupno na: <https://www.istra-istria.hr/index.php?id=1409>, pristup: 07.08.2019.

Iz gornje tablice je vidljivo kako broj zaposlenih na dan 31.12.2016. godine je u apsolutnom iznosu veći u Istarskoj županiji, u svim kategorijama, izuzev u poljoprivredi, ako se uzme u obzir broj stanovništva.

3.3. Gospodarska obilježja

Državni zavod za statistiku objavio je podatke o broju i strukturi poslovnih subjekata na cijelom području Republike Hrvatske i po županijama za 2017. godinu, na temelju Registra poslovnih subjekata. U tablici broj 2. daju se podaci za Istarsku i Požeško-slavonsku županiju.

Tablica 3. Broj i struktura aktivnih pravnih osoba prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti
- stanje 31.12.2017.

	Istarska županija		Požeško - slavonska županija	
	Broj aktivnih	Struktura, %	Broj aktivnih	Struktura, %
Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo	204	1,8	40	2,9
Rudarstvo i vađenje	17	0,1	2	0,1
Prerađivačka industrija	961	8,3	152	11,2
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	25	0,2	7	0,5
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	42	0,4	11	0,8
Građevinarstvo	1.475	12,7	98	7,2
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	2.123	18,3	187	13,8
Prijevoz i skladištenje	279	2,4	40	2,9
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	987	8,5	77	5,7
Informacije i komunikacije	314	2,7	28	2,1
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	34	0,3	3	0,2
Poslovanje nekretninama	916	7,9	4	0,3
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1.244	10,7	111	8,2
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	673	5,8	23	1,7
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	58	0,5	20	1,5
Obrazovanje	196	1,7	49	3,6
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	153	1,3	45	3,3
Umjetnost, zabava i rekreacija	818	7,0	128	9,4
Ostale uslužne djelatnosti	1.106	9,5	334	24,6
Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti koja proizvode robu i obavljaju usluge za vlastite potrebe	-	-	-	-

Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	-	-	-	-
Ukupno:	11.625		1.359	

Izvor: Broj i struktura poslovnih subjekata po županijama -stanje 31.12., Hrvatska gospodarska komora, Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize, Odjel za makroekonomske analize, Zagreb, veljača 2018., str. 11. i 25.

Iz gornje tablice moguće je uočiti kako prema visini udjela aktivnih ustanova, tijela, udruga, fondova i organizacija, odnosno onih koje se ne ubrajaju u proizvodne subjekte, izdvaja se Požeško-slavonska županija, gdje takvi subjekti čine gotovo 40% ukupno aktivnih poslovnih subjekata. Istodobno se Požeško - slavonska županija ističe po najmanjem udjelu privatnog vlasništva na razini od približno 60%.

Gospodarstvo Istarske županije vrlo je raznoliko. Ima razvijenu prerađivačku industriju, građevinarstvo, trgovinu, morsko ribarstvo i uzgoj ribe, poljoprivredu i transport. Po broju gospodarskih subjekata i prema financijskim pokazateljima poslovanja prednjače djelatnosti: prerađivačka industrija, turizam i trgovina. Istra je tradicionalno najposjećenija turistička regija u Republici Hrvatskoj. To potvrđuje podatak da je u 2016. godini ostvareno 3.875.485 dolazaka i ukupno 25.284.552 noćenja. U području industrije razvijena je brodogradnja, proizvodnja građevinskog materijala (vapno, cement, cigla, kamen), duhanskih proizvoda, namještaja, električnih strojeva i uređaja, dijelova za automobilsku industriju, stakla, obrada metala, plastike, drva, tekstila i proizvodnja hrane. Proteklih godina je velika pažnja posvećena revitalizaciji poljoprivrede, pa je u vinogradarstvu, maslinarstvu i sustavu ekološke proizvodnje hrane postignut veliki napredak. Stopa nezaposlenosti u Istri, u posljednjih desetak godina, iznosila je prosječno 7%, dok je u 2016. godini iznosila 6,1%. U robnoj razmjeni Istarske županije najveći udio ima prerađivačka industrija od čega je najviše zastupljena brodogradnja. Istarska županija provodi sustavnu izgradnju poduzetničke infrastrukture putem programa sufinanciranja, poticajnog kreditiranja, osnivanja potpornih institucija, izgradnje i opremanja poslovnih zona, promocije i edukacije. Ista je dobitnik brojnih međunarodnih priznanja za svoje doprinose u poticanju razvoja poduzetništva. Istra je regija koja se konstantno razvija²². Istra je primamljiva za strana ulaganja, na što znatno utječe njen strateški geografski položaj, uz dobru prometna

²²Istarska županija, Gospodarstvo, dostupno na: <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=454>, pristup: 31.07.2019.

povezanost između Europe i Mediterana, očuvanost prirodnih bogatstava te dobra regionalna politike, kao i teritorijalna suradnja sa mnogim europskim regijama.

U Požeško-slavonskoj županiji djeluju važni poslovni subjekti, od značaja za razinu Republike Hrvatske, u drvnoj industriji (Spin Valis i Valis Fagus), metalnoj industriji (Plamen, Color Emajl i Magma), prehrambenoj industriji (Kutjevo d.d. i Zvečevo) te staklarskoj proizvodnji (Lipik Glas). Osnovne djelatnosti prethodno spomenutih kao i još nekih subjekata na području Požeško-slavonske županije jesu:

- Kutjevo d.d. bavi se: vinogradarstvom i vinarstvom, uzgojem žitarica i drugih usjeva, uzgojem goveda, skladištenjem i sušenjem žitarica, proizvodnjom grožđa i vrlo kvalitetnog vina, doradom sjemena te proizvodnjom mlinarsko - pekarskih proizvoda;
- Color Emajl d.o.o. Požega, proizvodnja kamina i dimovodnih elemenata;
- Spin Valis d.d. Požega, proizvodnja namještaja, ploča, piljene građe i elemenata;
- Plamen d.d. Požega, proizvodnja lijevano-željeznih proizvoda i kućanskih aparata;
- Zvečevo d.d. Požega, proizvodnja konditorskih proizvoda i žestokih alkoholnih pića;
- Lipik Glas d.o.o. , Lipik, proizvodnja lijevanog i tehničkog stakla;
- Magma d.o.o. Požega, proizvodnja metalnih konstrukcija i njihovih dijelova;
- Agronom d.o.o. Požega, trgovine poljoprivrednim proizvodima, poljoprivrednom mehanizacijom te repromaterijalom za poljoprivredu;
- Orļjava d.d. Požega, proizvodnja muških košulja i ženskih bluza;
- Presoflex-gradnja d.o.o. Požega, građevinarstvo;
- Autoprometno poduzeće d.d. Požega, prijevoz putnika autobusima, turistička agencija;
- Straga trans d.o.o. Lipik, cestovni prijevoz robe te
- Alles d.o.o. Požega, trgovina elektro materijalom.

Nosioći znaka «hrvatska kvaliteta» jesu: Kutjevo d.d. Kutjevo, Orļjava d.d. Požega, Ribnjačarstvo Poljana, Spin Valis d.d. Požega i Zvečevo d.d. Požega.

Proizvodi nosioći znaka "izvorno hrvatsko" jesu: Vinjak Barun Trenk (Zvečevo d.d.), Mikado mliječna čokolada s rižom (Zvečevo d.d.), Požeška viljamovka (Wilijams Požega), Poljanski šaran (Ribnjačarstvo Poljana d.d.) te Graševina - vrhunsko vino (Kutjevo d.d.)²³.

Iz gornjeg prikaza može se uočiti kako su različite gospodarske djelatnosti poslovnih subjekata, od poljoprivredne proizvodnje i prerade, uključujući i trgovinu iz

²³Gospodarski profil županije, dostupno na: <https://www.pszupanija.hr/o-zupaniji/gospodarstvo.html>, pristup: 09.08.2019.

područja poljoprivrednih proizvoda, proizvodnje kamina i dimovodnih elemenata; proizvodnje namještaja, ploča, piljene građe i elemenata; proizvodnje lijevano-željeznih proizvoda i kućanskih aparata; proizvodnje konditorskih proizvoda i žestokih alkoholnih pića; proizvodnje lijevanog i tehničkog stakla; proizvodnje metalnih konstrukcija i njihovih dijelova; proizvodnje košulja i bluza; građevinarstva; prijevoza putnika autobusima, turističke agencija te cestovnog prijevoza robe i trgovine elektro materijalom. Nije potrebno posebno naglašavati kako je Slavonija gospodarski jedno od najnerazvijenijih područja Hrvatske, stoga ne čudi, što je alarmantnu situaciju u Požeško-slavonskoj županiji predočila analiza Financijske agencije (FINA).

Prema toj analizi, krajem 2017. godine poslovalo je svega 844 poduzetnika s 8748 zaposlenih. To predstavlja prosjek od 12,1 poduzetnika i 125,7 zaposlenih kod poduzetnika na 1000 stanovnika. Za usporedbu, na razini Hrvatske taj je prosjek 29,1 poduzetnik i 2.14,1 zaposlenih. Poduzetnici ove županije ostvarili su ukupne prihode u iznosu od 3,95 milijardi kuna, ukupne rashode od 3,9 milijardi kuna, dobit razdoblja u iznosu od 187,8 milijuna kuna, gubitak razdoblja od 163 milijuna kuna te je konačan rezultat neto dobit od 24,9 milijuna kuna. Prosječna mjesečna neto plaća zaposlenih kod poduzetnika iznosila je 4.164 kune, što je 7,2% više od prosječne plaće u 2016. te 22,5% manje od prosjeka u 2017. na razini Hrvatske s 5.372 kune. Između 10 gradova i općina Požeško-slavonske županije prema broju poduzetnika, broju zaposlenih, ukupnom prihodu i neto dobiti izdvaja se Požega, a prema broju poduzetnika slijede Pleternica, Pakrac, Kutjevo i Lipik. Agronom iz Požege, sa 155 zaposlenih, prvi je u županiji po ukupnim prihodima od 357 milijuna kuna, a slijedi Plamen sa 164 milijuna i Zvečevo sa 144 milijuna. U samoj Požegi je najveću dobit imao Plamen s 18 milijuna kuna, a slijedi Agronom s 8,1 te Magma s 4,1 milijun kuna²⁴.

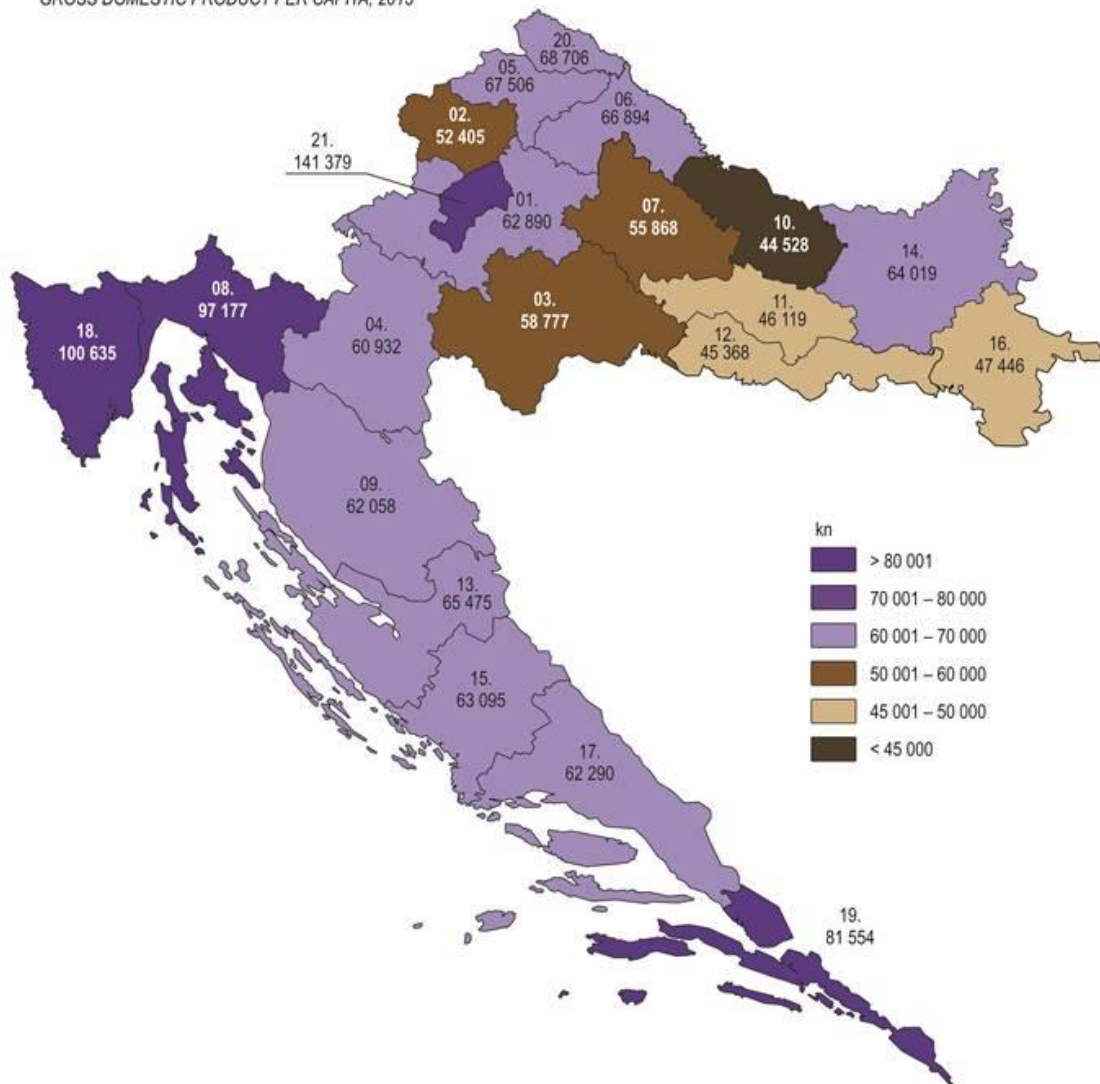
²⁴Alarmantna situacija u Požeško-slavonskoj županiji, dostupno na: <http://www.poslovni.hr/poduzetnik/place-225-manje-od-drzavnog-prosjeka-350967>, objavljeno: 11.03.2019., pristup: 01.08.2019.

U nastavku će se dati pregled kretanja najznačajnijih ekonomskih pokazatelja Istarske i Požeško – slavonske županije:

- bruto društvenog proizvoda i
- uvoza i izvoza.

Na slici br. 1 prikazane su sve hrvatske županije s iznosom BDP-a.

K-1. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD PO STANOVNIKU U 2015.
GROSS DOMESTIC PRODUCT PER CAPITA, 2015

Slika 1. Bruto domaći proizvod po županijama za 2015. godinu

Izvor: Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, objavljeno: 15.02.2018., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/12-01-03_01_2018.htm, pristup: 07.08.2019.

Na gornjoj slici, županije su prikazane sljedećim brojevima: 01-Zagrebačka županija, 02- Krapinsko-zagorska, 03- Sisačko-moslavačka županija, 04- Karlovačka županija, 05- Varaždinska županija, 06 - Koprivničko-križevačka županija, 07- Bjelovarsko-bilogorska županija, 08- Primorsko-goranska županija, 09- Ličko-senjska županija, 10- Virovitičko-podravska županija, 11- Požeško-slavonska županija, 12- Brodsko-posavska županija, 13- Zadarska županija, 14- Osječko-baranjska županija, 15- Šibensko-kninska županija, 16- Vukovarsko-srijemska županija, 17- Splitsko-dalmatinska županija, 18 –Istarska županija, 19 –Dubrovačko-neretvanska županija, 20 – Međimurska županija, 21- Grad Zagreb. Na ovoj slici može se uočiti kako među svim hrvatskim županijama, Istarska županija zauzima visoko mjesto po iznosu BDP od 100 635 kn.

Usporedo s drugim državama, Istarska županija ima BDP približno kao Maldivi, (161. država prema ekonomskoj snazi), a pritom Maldivi imaju 1,7 puta više stanovnika²⁵.

BDP Požeško-slavonske županije, kako je vidljivo na slici 1 iznosi upola manje, od Istarske županije, odnosno 46 119 kn.

BDP Požeško-slavonske županije ima udio u Republici Hrvatskoj približno kao Rumunjska u EU, dok je udio stanovništva u Republici Hrvatskoj od 1,8% manji u odnosu na 3% Rumunjske u EU²⁶.

Izvoz Istarske županije je strukturno tradicionalan, sa znatnim udjelom proizvoda resursno i radno intenzivnih djelatnosti. Pritom je dinamika izvoza izrazito ovisna o evidentiranju izvoza brodova. Od ostalih skupina proizvoda zabilježen je veći udio u izvozu nemetalnih mineralnih proizvoda, motornih vozila, prikolica i poluprikolica, proizvoda od gume i plastike, te duhanskih proizvoda. Dok su proizvodnja tekstila. Pića, tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa, proizvodnja kože, odjeće, računala te elektroničkih i optičkih proizvoda za bilježile male izvozne kvote. Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda nije zabilježila izvozne aktivnosti²⁷.

²⁵Županije – velike gospodarske razlike na malom prostoru, Hrvatska gospodarska komora, 2016., dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/upanijevelikegospodarskerazlikenamalomprostoru5757722c5b20e65.pdf>, pristup: 09.08.2018.

²⁶Ibid.

²⁷ Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. godine, op.cit., str.73.

Izvozna orijentirana Požeško-slavonske županije zastupljena je u segmentima prerađivačke industrije: drvne, metalske, prehrambene, proizvodnje stakla i električnih elemenata.

Prema podacima iz Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije, u ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni Republike Hrvatske, Požeško-slavonska županija ostvaruje niski udio izvoza (oko 0,57%) i uvoza (oko 0,3%). Ukupan izvoz 106 poduzetnika PSŽ u 2017. godini, ostvaren je u iznosu 791.236.000 kuna i manji je za 3% u odnosu na 2016. godinu. U promatranom razdoblju vrijednost uvoza, koji je ostvarilo 77 poduzetnika je porastao za 5,3% u odnosu na prethodnu godinu i iznosio je 303.791.000 kuna. Trgovinski saldo ostvaren je u iznosu od 487.444.000 kuna²⁸.

Tradicionalno, na području Županije, zbog prisutnosti sirovina (drvena, staklarska, metalurška, prehrambena i tekstilna) postoji snažno izvozno orijentirane prerađivačka industrije koja osigurava značajnu prisutnost poslovnih subjekata na međunarodnim tržištima.

Najveći izvoznici u području prerađivačke industrije jesu: Plamen d.o.o. Požega, Color Emajl d.o.o. Požega, Lipik-Glas d.o.o. Lipik, Spin Valis d.d. Požega, Zvečevo d.d. Požega, Kutjevo d.d. Kutjevo, Valis Fagus d.o.o. Požega, D.E.M. d.o.o. Pakrac, Agronom d.o.o. Požega, Orljava d.o.o. Požega. Najveći predstavnici na području metaloprerađivačke industrije su istovremeno i najveći proizvođači štednjaka i peći na kruto gorivo te radijatora i drugih odljevaka od sivog lijeva u Hrvatskoj. Izvoznici su Plamen d.o.o. i Color-emajl d.o.o, proizvođač kamina i metalne galanterije. U staklarskoj djelatnosti najznačajniji izvoznik je Lipik-Glas d.o.o. Lipik. U drvoprerađivačkoj djelatnosti na području županije djeluje dvadesetak trgovačkih društava od kojih je najznačajniji Spin Vallis d.d. Drvoprerađivačka industrija značajni je izvoznik na zapadnoeuropsko tržište (Italija, Austrija, Slovenija i Njemačka). U sektoru proizvodnje tekstila i tekstilnih proizvoda dominira uslužna prerada u izvozu (tzv. „lohn“ poslovi) te su glavni proizvođači Orljava i Samteks. Najveći izvoz ostvaren je sa zemljama Europske unije (Njemačkom, Italijom, Slovenijom) te Bosnom i Hercegovinom, a najviše se uvozilo iz Italije, Njemačke, Slovenije, Gane te Bosne i Hercegovine²⁹.

²⁸Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020. godine, op.cit., str. 29.

²⁹Ibid.

Poduzetništvo, a osobito glavni gospodarski sektori: industrija i poljoprivreda predstavljaju temelj za gospodarski razvoj.

U Istarskoj županiji, između indikatora poduzetničkih aktivnosti zamjetno je održanje povoljne pozicije u pogledu vrijednosti investicija, ali i nizak udio opreme, što je posljedica ulaganja u zgrade i infrastrukturu, a manje u proizvodne djelatnosti³⁰. Poduzetnička aktivnost na području Požeško-slavonske županije slabija je u ruralnom području nego u ostatku županije, a programi poticanja poduzetništva nisu dovoljni o čemu svjedoče i nepopunjeni kapaciteti poduzetničkih zona i nedostatan broj poduzetničkih potpornih institucija³¹.

Prerađivačka industrija je za razvoj gospodarstva i ukupni razvoj Istre posebno važna. U višegodišnjem razdoblju njezin udio u županijskom BDP-u kreće se oko jedne četvrtine, udio u zaposlenosti oko jedne petine dok njezin udio u ukupnom županijskom izvozu oscilira oko jedne polovine. Najvažnije i najrazvijenije grane u prerađivačkoj industriji Istarske županije su: brodogradnja, proizvodnja građevinskog materijal, proizvodnja duhanskih proizvoda, namještaja, električnih strojeva i uređaja, dijelova za automobilsku industriju, stakla; obrada metala, plastike, drva, tekstila i proizvodnja hrane. Isto kao i u čitavoj Hrvatskoj, prerađivačka industrija Istarske županije ima negativan trend uslijed dugotrajne gospodarske krize. Prema podacima Financijske agencije, pad zaposlenosti u prerađivačkoj industriji u razdoblju 2009.–2015. bio je 2,5%. S obzirom na to da su prihodi poduzetnika smanjeni čak 33%, a izvoz 2,5%, može se očekivati daljnje smanjenje zaposlenosti³².

Smanjenje, odnosno uklanjanje razvojnih problema te sustavno povećavanje konkurentnost putem ostvarivanja razvojnih potreba i jačanjem svih ključnih razvojnih faktora posebno u primjeni i razvoju novih tehnologija i inovacija u proizvodnji i uslugama važni su za daljnji razvoj prerađivačke industrije Istarske županije.

Najvažnija gospodarska grana u Požeško-slavonskoj županiji je prerađivačka industrija (32,4%). Postojanje snažno izvozno orijentirane prerađivačke industrije rezultiralo je izvoznom orijentacijom, uz značajnu prisutnost na međunarodnim tržištima. Drvopreradačka industrija značajan je izvoznik na zapadno-europsko tržište (Italije, Austrije, Slovenije i Njemačke). Sektor proizvodnje tekstila i tekstilnih

³⁰ Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. godine, op.cit., str.71.

³¹ Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020. godine, op.cit., str. 82.

³² Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. godine, op.cit., str. 72.

proizvoda jedan je od većih izvoznika u Požeško-slavonskoj županiji s dominantnim udjelom uslužne prerade u izvozu (tzv. „lohn“ poslovi). U metaloprerađivačkoj industriji istovremeno zastupljena je proizvodnja štednjaka i peći na kruto gorivo te radijatora i drugih odljevaka od sivog lijeva. Izvozno orijentirana staklarska industrija smještena je u Lipiku, a prehrambena u Požegi³³

Poljoprivreda ima na području Istarske županije dugu tradiciju, a postojeći resursi s jedne strane te sektor turizma kao tržište za visokokvalitetne i tradicionalne proizvode s druge strane uvjeti su koji nedvojbeno omogućuju i daljnji uspješan razvoj poljoprivrede. Nešto više od 30% OPG-ova (oko 5900) registrirano je za tržišnu proizvodnju u Upisniku poljoprivrednih gospodarstava u Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, a ostali se bave poljoprivredom samo za „vlastitu potrošnju“ ili su napustili poljoprivrednu proizvodnju. Isključivo od poljoprivrede živi tek oko 1000 OPG-ova. Cijene zemljišta definirane su "Pravilnikom o metodologiji utvrđivanja tržišne cijene za prodaju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske izravnom pogodbom". Ukupan broj nositelja poljoprivrednih gospodarstava u IŽ-u na dan 22. 9. 2015. bio je 6454. Najviše je nositelja u dobi od 65 i više godina (2366); 60-65 g. (898); 55-60 g. (890); 50-55 g. (696); 45-50 g.(517); 40-45 g.(393), manje od 40 g. (694) ³⁴. Temeljni problem u području poljoprivrede jesu male veličine obradivih površina (u prosjeku manje od 0,3 ha) što predstavlja otežavajući faktor za primjenu suvremene tehnike i tehnologije u procesu proizvodnje. Stoga je prepreka za ubrzanom procesu okrupnjivanja posjeda.

U Požeškoj dolini najrazvijenija je poljoprivreda, s glavnim kulturama: pšenice, kukuruza, suncokreta, uljane repice, šećerne repe i vinove loze. Još su je Rimljani u vrijeme svoje vladavine ovim krajevima nazvali *Vallis Aurea* (Zlatna dolina).

Poljoprivredna je djelatnost značajna djelatnost Županije zbog povoljne klime i nizinsko-brežuljkastog prostora, a koji omogućuju visoke urode, posebno žitarica, industrijskog i aromatičnog bilja, uljarica, povrća, voća i grožđa. Iz analize stanja vidljivo je da se poljoprivredna proizvodnja Požeško-slavonske županije bazira na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (5500 OPG-ova)³⁵.

Svinjogojstvo je glavna stočarska grana.

³³Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020. godine, op.cit., str. 26., 68.

³⁴Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. godine, op.cit., str. 76., 77.

³⁵Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020. godine, op.cit., str. 68.

U Županiji se pod vinovom lozom nalazi 1.602 ha površina. Kutjevačko, požeško-pleterničko te pakračko-lipičko vinogorje ima kvalitetne nasade vinove loze te dugogodišnju podrumarsku i vinogradarsku tradiciju. Po svom sortimentu, kutjevačko vinogorje ubraja se među najkvalitetnija hrvatska vinogorja i daje cijenjena i tražena vina visoke i najviše kvalitete. Uzgajaju se pretežno bijele vinske sorte, a među njima je na prvom mjestu graševina te pinot bijeli i sivi, chardonnay, traminac, rajnski rizling, rizvanac, sauvignon te plamenka bijela i crvena. Za dobivanje obojenih vina preporučene su sorte pinot crni, frankovka, ružica, zweigelt, merlot i gamay³⁶.

Poljoprivredna proizvodnja u Požeško-slavonskoj županiji ima i svoje nedostatke, a to se posebice odnosi na:

- usitnjenost i razjedinjenost poljoprivrednih površina,
- nedostatak radne snage u ruralnim područjima,
- elementarne nepogode (česte poplave, tuča, suša) te
- depopulacija i starenje stanovništva u ruralnim područjima. Sve navedeno predstavlja ograničavajuće čimbenike razvoja poljoprivrede.

Turizam se odnosi na sve aktivnosti osoba koje putuju i borave u mjestima izvan svoje uobičajene sredine, ne dulje od jedne godine, zbog odmora, posla ili drugih osobnih razloga, osim zapošljavanja kod poslovnoga subjekta sa sjedištem u mjestu posjeta. Prema Izvješću Europske komisije iz 2013. godine, u EU, turizam je preko svoga utjecaja na gospodarsku aktivnost i zapošljavanje, bio glavni pokretač gospodarskog oporavka na državnoj i regionalnoj razini³⁷. U tom kontekstu, turizam može biti jedan od glavnih pokretača gospodarskog razvoja i na području županija.

Tablica 4. Noćenja turista u Istarskoj i Požeško-slavonskoj županiji u razdoblju od 2015. do 2018. godine

	Noćenja turista			
	2015.	2016.	2017.	2018.
Požeško-slavonska županija	24.500	26.000	31.000	36.000
Istarska županija	20.966.000	23.128.000	25.426.000	26.179.000

Izvor: Noćenja turista po županijama: dostupno na Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, pristup 22.09.19.

³⁶ Ibid., str. 35 i 68.

³⁷Barić, V., etal.; op. cit., str. 402., 416.

U gornjoj tablici prikazan je broj turističkih noćenja u odabranim godinama. Prema Državnom zavodu za statistiku Istarska i Požeško - slavonska županija u promatranom razdoblju bilježe konstantan rast broja noćenja. Iako Istarska županija ostvaruje zavidan broj noćenja u Požeško - slavonskoj županiji je uočljiv pozitivan trend rasta broja noćenja.

U dolascima i noćenjima turista po turističkim zajednicama za 2016. godinu prednjače Rovinj (561.023 dolazaka, 3.329.703 noćenja), Poreč (511.898 dolazaka, 2.925.510 noćenja) i Medulin (365.547 dolazaka, 2.410.444 noćenja). Razvidno je da je turizam u Istri i dalje pretežno sezonskog karaktera – većina gostiju dolazi u ljetnim mjesecima, a u predsezoni i posezoni, najbolje rezultate bilježe svibanj i rujan³⁸.

Master plan razvoja istarskog turizma³⁹ predstavlja dokument od ključne važnosti za budući smjer razvoja istarskog turizma.

Požeško-slavonska županija imala je više turista tijekom osamdesetih godina nego što ih ima danas, što se direktno povezuje s Domovinskim ratom. U tom vremenskom razdoblju uništena je turistička infrastruktura. Neovisno o bogatstvu resursa, osnovne prepreke razvoja turizma u Požeško-slavonskoj županiji očituju se u neorganiziranoj turističkoj ponudi koja ovisi o inicijativama pojedinaca, nepostojanju marketinških i promotivnih aktivnosti, nerazvijenoj turističkoj infrastrukturi, nedostatku smještajnih kapaciteta i neadekvatnom obrazovanom stanovništvu u ugostiteljskom i turističkom sektoru. Nastojanja Turističke zajednice PSŽ i gradova i općina (Požega, Pakraca, Pleternice, Lipika, Kutjeva, Velike, Kaptola i Brestovca) pomalo pokreću aktivnosti. Trude se osmisliti razna događanja na svom području, što ipak nije dovoljno za povećanje prihoda od turizma⁴⁰. Premda se u zadnjih nekoliko godina broj turista u porastu, još je uvijek daleko od broja turista koji su posjećivali ovu županiju u prijeratnom razdoblju.

Tijekom 2017.godine domaći turisti ostvarili su 22.107 noćenja, dok su strani turisti ostvarili 8.855 noćenja. Turistička zajednica Požeško-slavonske županije bilježi najviše noćenja inozemnih gostiju iz Njemačke 14,18 % (4,05% od ukupnih dolazaka), iz Slovenije 8,93% (2,55% od ukupnih dolazaka), te Mađarske 7,34% (2,10% od ukupnih dolazaka)⁴¹. Stoga, Požeško-slavonska županija mora što više raditi na

³⁸ Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. godine, op.cit., str.86.

³⁹ Master plan razvoja istarskog turizma 2015. – 2025., Skupština Istarske županije, 2016.

⁴⁰ Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020. godine, op.cit., str. 38.

⁴¹ Ibid., str. 39.

integraciji poljoprivrede i turizma, unaprijediti kvalitetu kroz jednostavnost i prepoznatljivost destinacije kao cjeline, umrežiti svoju ponudu u cjelovite turističke sadržaje kroz kreiranje doživljaja (iskustveni marketing), stalno poticanje inovativnosti (eko-kampovi, kamp odmorišta, kušaonice i slično), razvijati i promovirati turističke proizvode, kao što su: kultura, vino, gastronomija, aktivni odmor, zdravlje i wellnes te dati veći naglasak projektima turizma koji će se realizirati na cijelom području. Istovremeno je potrebno stvaranje pretpostavki za edukaciju kadrova (prekvalifikaciju i dodatno školovanje) kao i edukaciju o stvaranju turističkih proizvoda i njihovu promociju⁴².

⁴²Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020. godine, op.cit., str. 39.

4. USPOREDBA ODABRANIH INDEKSA ISTARSKE I POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE

4.1. Regionalni indeks konkurentnosti

Još je Adam Smith tvrdio kako je razmjena među dvjema zemljama obostrano probitačna, ako svaka zemlja ima apsolutnu prednost u proizvodnji nekog dobra u usporedbi s drugom zemljom⁴³. To vrijedi i za usporedbu konkurentnosti između dviju ili više regija, odnosno županija, što znači kako regija ima apsolutnu prednost u proizvodnji nekoga dobra, ako za njegovu proizvodnju utroši manje rada od drugih regija.

Model regionalnog indeksa konkurentnosti koristi se u Republici Hrvatskoj od 2007. godine. Temelji se na statističkim i perceptivnim stupovima konkurentnosti, koji se dijele na okruženje i poslovni sektor.

Tablica 5. Model regionalnog indeksa konkurentnosti

1. Demografija, zdravlje i kultura	Okruženje	Statistički podindeks (2/3)	Regionalni indeks konkurentnosti
2. Obrazovanje			
3. Osnovna infrastruktura i javni sektor			
4. Poslovna infrastruktura			
5. Investicije i poduzetnička dinamika	Poslovni sektor		
6. Razvijenost poduzetništva			
7. Ekonomski rezultati – razina			
8. Ekonomski rezultati – dinamika			
1. Lokacijske prednosti	Okruženje	Perceptivni podindeks (1/3)	
2. Lokalna uprava			
3. Infrastruktura			
4. Vladavina prava			
5. Obrazovanje			
6. Financijsko tržište i lokalna konkurencija	Poslovni sektor		
7. Tehnologija i inovativnost			
8. Klasteri			
9. Marketing i menadžment			

⁴³Smith, A. (1937), *The Wealth of Nations*, The Modern Library, New York (prvo izdanje ovog djela Smith je objavio 1776. godine, prema: Jurčić, L.J.: Utjecaj države na izgradnju konkurentnosti, u Skupina autora: *Konkurentna sposobnost poduzeća*, Sinergija, Zagreb, 1999., str. 57-69.

Izvor: Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013., Nacionalno vijeće za konkurentnost, Zagreb, 2013., str. 14., dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf , pristup: 13.09.2019.

Rangiranje županija prema regionalnom indeksu konkurentnosti prikazano je u tablici 6.

Tablica 6. Rangiranje županija prema regionalnom indeksu konkurentnosti

Red.br.	Županija	2013.	2010.	2007.
1.	Grad Zagreb	1	2	1
2.	Varaždinska	2	1	4
3.	Istarska	3	3	3
4.	Međimurska	4	4	2
5.	Primorsko-goranska	5	7	6
6.	Zadarska	6	6	9
7.	Zagrebačka	7	5	5
8.	Koprivničko-križevačka	8	12	7
9.	Splitsko-dalmatinska	9	8	8
10.	Dubrovačko-neretvanska	10	9	10
11.	Osječko-baranjska	11	13	14
12.	Krapinsko-zagorska	12	11	15
13.	Karlovačka	13	14	12
14.	Šibensko-kninska	14	10	13
15.	Bjelovarsko-bilogorska	15	15	11
16.	Brodsko-posavska	16	16	18
17.	Ličko-senjska	17	18	19
18.	Virovitičko-podravska	18	17	17
19.	Sisačko-moslavačka	19	19	16
20.	Vukovarsko-srijemska	20	20	21
21.	Požeško-slavonska	21	21	20

Izvor: Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013., Nacionalno vijeće za konkurentnost, Zagreb, 2013., str. 21., dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf , pristup: 13.09.2019.

U gornjoj tablici prikazano je rangiranje svih hrvatskih županija prema regionalnom indeksu konkurentnosti u trogodišnjim intervalima: 2007.- 2010., 2010. - 2013. i 2013.- 2016. godine. U svim navedenim razdobljima, Istarska županija je bila

treća (iza Grada Zagrebe i Varaždinske županije), dok je Požeško-slavonska županija bila predzadnja u 2007. godini (ispred Virovitičko-podravске županije), a zadnja (21.), u 2010. i 2013. godini.

Prema rangu konkurentnosti županija iz 2013. godine, Istarska županija nalazi se na 3., dok je na 2. mjestu po podindeksu „čvrstih“ pokazatelja, a na 11. mjestu po perceptivnom podindeksu konkurentnosti⁴⁴.

U cilju restrukturiranja i podizanja konkurentnosti gospodarstva, Istarska županija je u posljednjem desetljeću učinila velike napore. Realizirana su velika ulaganja u krupnu infrastrukturu poput Istarskog cestovnog ipsilona, potom u Vodoopskrbni sustav Butoniga i magistralni plinovod Pula-Karlovac. Izgrađen je veći broj suvremeno opremljenih industrijskih kapaciteta, dok je infrastrukturno opremljeno više od 20 poduzetničkih zona širom Istre. Realizirana su značajna ulaganja u podizanje kategorizacije turističkih smještajnih objekata na tri, četiri i pet zvjezdica uz uvođenje raznih selektivnih oblika turizma (seoski, nautički, sportski, golf, kongresni, kulturni, zdravstveni, lovni, gastronomski i drugi) kojima se Istra promovirala u jednu od najpoželjnijih turističkih destinacija. S donošenjem strateškog programa ruralnog razvoja Istre županija je postavila temelje efikasnijeg upravljanja poljoprivrednim resursima i ribarstvom u uvjetima ekološki održivog razvoja. Kao rezultat takvog opredjeljenja potaknut je razvoj visokokvalitetnih autohtonih poljoprivrednih proizvoda koji su postali prepoznatljivi *brendovi* Istre⁴⁵.

Županija Požeško-slavonska (slično kao Vukovarsko-srijemska i Sisačko-moslavačka), prema rangu konkurentnosti je na samom začelju (21. mjesto), a prema statističkom rangu je na 20. mjestu, dok prema anketnom (perceptivnom rangu) je također na samom začelju (21. mjesto).

Požeško-slavonska županija tipičan je primjer nekonkurentne županije. Razlozi su: značajno iseljavanje stanovništva, manji broj poduzetničkih zona te nepovoljnija obrazovna struktura stanovništva. Ovakvom stanju pridonijelo je: iseljavanje stanovništva, naročito mladih i obrazovanih, manji broj poduzetničkih zona te nepovoljna obrazovna struktura stanovništva.

⁴⁴Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013, Nacionalno vijeće za konkurentnost, Zagreb, 2013., dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf, pristup: 07.08.2019.

⁴⁵Gospodarstvo Istarske županije, dostupno na: <https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-pula/gospodarski-profil-istarske-zupanije>, pristup: 02.06.2019.

Konkurentnost županija upućuje na to koliki je njihov potencijal za rast BDP-a.

Županije s niskom konkurentnosti (primjerice: Požeško-slavonska županija) imaju i niži BDP po stanovniku. Među uzrocima niske konkurentnosti županija, najčešće mogu biti: mali broj poduzetničkih zona po glavi stanovnika, nedovoljan udjel prerađivačke industrije u zaposlenosti, odnosno prosječna stopa prireza.

U županijama s visokom stopom konkurentnosti, viši je BDP. Sve skupa ukazuje na činjenicu kako su najkonkurentnije županije, ujedno i najrazvijenije.

Boljim uvidom u razinu regionalnog indeksa konkurentnosti stvara se osnovica za upravljanje razvojem na nacionalnoj i europskoj razini. Pomoću regionalnog indeksa konkurentnosti moguće je sagledati glavna područja konkurentnosti i na temelju toga prepoznati potencijale i ograničenja konkurentskih sposobnosti radi vođenja djelotvorne regionalne razvojne politike, usklađene s regionalnom politikom Europske unije.

4.2. Indeks razvijenosti

Na temelju odredbi Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti.

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj mjerenja stupnja razvijenosti županija u određenom razdoblju.

Sukladno Uredbi za izračun indeksa razvijenosti koriste se slijedeći pokazatelji:

- prosječni dohodak po stanovniku,
- prosječni izvorni prihodi po stanovniku,
- prosječna stopa nezaposlenosti,
- opće kretanje stanovništva,
- stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje) te
- indeks starenja⁴⁶.

Razvrstavanje jedinica područne (regionalne), odnosno županija u skupine razvijenosti prema ostvarenoj vrijednosti indeksa razvijenosti vrši se u skladu s člankom 34. Zakona o regionalnom razvoju, kako slijedi:

⁴⁶Uredba o indeksu razvijenosti, Narodne novine, broj 131/17, članak 2.

- u I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave,
- u II. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave,
- u III. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave te
- u IV. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave.

Odlukom o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti⁴⁷ koja se primjenjuje od 1. siječnja 2018. godine razvrstane su županije prema stupnju razvijenosti.

Na temelju gore navedene Odluke, u IV. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave, uz Istarsku županiju svrstane su Dubrovačko-neretvanska županija, Grad Zagreb, Primorsko-goranska županija i Zagrebačka županija.

U skladu s Odlukom o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, u II. skupini jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave, uz Požeško – slavonsku županiju nalaze se još: Karlovačka županija, Koprivničko-križevačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Osječko-baranjska županija i Šibensko-kninska županija.

⁴⁷Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, Narodne novine, br. 132/17.

4.3. Indeks gospodarske snage

Indeks gospodarske snage jest kompozitni pokazatelj pozicioniranja županija. Računa se kao zbroj ponderiranih osnovnih gospodarskih pokazatelja u trogodišnjim prosjecima te demografske projekcije radi mjerenja stupnja gospodarske snage i gospodarskog potencijala županija u odstupanju od prosjeka RH (indeks gospodarske snage iznad 100 pokazuje da je pojedina županija iznad prosjeka RH, dok vrijednost niža od 100 znači da je pojedina županija ispod prosjeka RH). Time se realnije definira međusobno pozicioniranje županija te se doprinosi aktiviranju razvojnih resursa pojedine županije. Konačno, ovim se sustavom ocjenjivanja i razvrstavanja dobiva analitička podloga za praćenje promjena u stupnju gospodarske razvijenosti županija (indeks se može ažurirati s novim podacima)⁴⁸. Ovaj pokazatelj izrađuje se s namjerom pozicioniranja županija u odnosu jednih prema drugima.

Tablica br. 7 prikazuje Indeks gospodarske snage Istarske i Požeško - slavonske županije u 2017. godini.

Tablica 7. Indeks gospodarske snage Istarske i Požeško - slavonske županije

	BDP po stanovniku, prosjek 2012.-2014., indeksi, RH=100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2013.-2015., indeksi, RH=100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2014.-2016., indeksi	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2014.-2016., indeksi, RH=100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2014.-2016., indeksi, RH=100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2014.-2016., indeksi, RH u odnosu na županiju	Demografija – indeks promjene broja stanovnika 2021./2011.	HGK indeks gospodarske snage, RH=100 Grad
Istarska	124,2	99,0	86,4	138,4	140,7	187,5	98,8	127,3
Požeško-slavonska	58,8	86,2	57,5	44,0	68,6	72,7	89,5	67,9

⁴⁸ Indeks gospodarske snage, Hrvatska gospodarska komora - Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize, odjel za makroekonomske analize, srpanj 2017., dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/hgk-indeks-gospodarske-snage-07201759803f707ec38.pdf>, pristup: 06.08.2019.

Izvor: Indeks gospodarske snage, Hrvatska gospodarska komora - Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize, odjel za makroekonomske analize, srpanj 2017., str. 6., dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/hgk-indeks-gospodarske-snage-07201759803f707ec38.pdf>, pristup: 12.09.2019.

Usporedba Istarske i Požeško-slavonske županije, s obzirom na indeks gospodarske snage pokazuje slijedeće rezultate. Istarska županije je prema pet od osam pokazatelja iznad prosjeka Republike Hrvatske dok je Požeško slavonska županija u svim pokazateljima ispod prosjeka Republike Hrvatske.

U odabranim županijama su prosječne neto plaće po zaposlenom i indeks promjene broja stanovnika na podjednakoj razini, a nalaze se nešto niže od prosjeka Republike Hrvatske. Ostali pokazatelji otkrivaju velike razlike u korist Istarske županije, a najveća je na stopi nezaposlenosti dok ju slijede:

- neto dobit poduzetnika po zaposlenom,
- prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom,
- BDP po stanovniku,
- HGK indeks gospodarske snage,
- ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom.

4.4. Kritički osvrt

U sklopu ove cjeline uspoređivana su i analizirana tri indeksa Istarske i Požeško-slavonske županije (regionalni indeks konkurentnosti, indeks razvijenosti te indeks gospodarske snage).

Regionalni indeks konkurentnosti temelji se na određenjima koje koristi Europska unija, a prema kojoj, regionalna konkurentnost podrazumijeva sposobnost kreiranja atraktivnog i održivog okruženja za poslovanje i življenje⁴⁹. To podrazumijeva sposobnost određene regije u osiguranju privlačnog i održivog okruženja za poslovanje poduzeća te rad i život stanovnika na njenom području. Kod indeksa konkurentnosti uočavaju se velika odstupanja unutar teritorija Republike Hrvatske. Posebice je to izraženo u usporedbi Istarske i Požeško-slavonske županije. Kao jedna od

⁴⁹ EU Regional Competitiveness Index RCI 2013, European Union, Joint Research Center, 2013., str. 4.

najkonkurentnijih županija, Istarska županija tijekom višegodišnjeg razdoblja (2007. - 2010. - 2013. godine) drži 3. mjesto. Požeško - slavonska županija u navedenom razdoblju zadržala je status najmanje konkurentne županije, zauzimajući posljednje (21.) mjesto u prethodno spomenutom razdoblju. Istarska i Požeško-slavonska županija, u ovom razdoblju spadaju u grupe županije koje u višegodišnjem razdoblju drže svoja mjesta, ne pokazujući trend poboljšanja konkurentnosti. Iz toga proizlazi kako se Požeško-slavonska županija niz godina ne uspijeva svrstati u grupu županija koje su ostvarile jačanje konkurentnosti (primjerice, poput Zadarske i Krapinsko-zagorske županije). Upravo, primjer usporedbe Istarske i Požeško-slavonske županije prema regionalnom indeksu konkurentnosti pokazuje kako su promjene regionalnog indeksa konkurentnosti spore te bi one zahtijevale koordiniranu politiku.

Kako je već ranije navedeno, Indeks razvijenosti, na temelju Uredbe za izračun indeksa razvijenosti uključuje šest pokazatelja (prosječni dohodak po stanovniku, prosječne izvorne prihode po stanovniku, prosječnu stopa nezaposlenosti, opće kretanje stanovništva, stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje) te indeks starenja)⁵⁰ te predstavlja temeljni instrument hrvatske regionalne politike. Premda je usmjerenje na ravnomjeren regionalni razvoj označeno kao prioritetni cilj u temeljnim dokumentima Europske unije i Republike Hrvatske, na hrvatskom teritoriju su i dalje izražene velike regionalne razlike. Na europskoj razini, odlučnost Europske unije za smanjenjem regionalnih razlika izražena je u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, gdje je navedeno kako Unija osobito nastoji smanjiti razlike u stupnju razvijenosti među različitim regijama i zaostalost regija u najnepovoljnijem položaju⁵¹. Po uzoru na Europsku uniju, na razini Republike Hrvatske, Država je preuzela brigu za gospodarski razvitak svih svojih krajeva te poticanje gospodarskog napretka i socijalnog blagostanja građana što predstavlja ustavnu kategoriju, ukomponiranu u Ustavu Republike Hrvatske⁵². Unatoč određenjima Europske unije i Republike Hrvatske za smanjenje regionalnih razlika, rezultati usporedbe Istarske i Požeško-slavonske županije pokazuju kako je prema indeksu razvijenosti Istarska županija na samom vrhu, dok je Požeško slavonska županija na začelju pokazatelja indeksa razvijenosti hrvatskih županija.

⁵⁰Uredba o indeksu razvijenosti, op.cit., članak 2.

⁵¹ Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning , Official Journal of the European Union C 202/47, 7.6.2016

⁵² Ustav Republike Hrvatske, op. cit., članak 49., stavak 3.

Indeks gospodarske snage kao ključni pokazatelj gospodarske snage hrvatskih županija, koji izrađuje Hrvatska gospodarska komora uključuje sedam pokazatelja (bruto domaći proizvod po stanovniku, ukupne prihode poduzetnika po stanovniku, prosječne neto plaće, neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prihod na inozemnom tržištu poduzetnika po zaposlenom, stopu nezaposlenosti i projekciju rasta stanovništva)⁵³. Objedinjavanjem ovih pokazatelja dobivena je realna slika regionalne razvijenosti svih hrvatskih županija. Ta slika pokazuje velike razlike, s obzirom na gospodarsku snagu između promatrane dvije županije. Prema indeksu gospodarske snage, Istarska županija nalazi se iznad prosjeka Republike Hrvatske, dok je Požeško-slavonska županija ispod hrvatskog prosjeka, odnosno pri samom začelju razvrstavanja prema gospodarskoj snazi. Na takvo stanje, posebno su imali utjecaj: kretanja na tržištu rada, demografska kretanja, kao i prihodi na inozemnom tržištu po zaposlenom, izvozne aktivnosti u ovim županijama, kao značajni čimbenici ekonomskih trendova, ali i ratna djelovanja na području Požeško-slavonske županije.

U sva tri usporedna indeksa (konkurentnost, razvijenost i gospodarska snaga) Istarska županija se nalazi iznad hrvatskog prosjeka te niz godina drži epitet jedne od najrazvijenijih hrvatskih regija. S druge strane, u kontekstu promatranih indeksa, Požeško-slavonska županija je ispod tog prosjeka te kroz višegodišnje razdoblje zauzima poziciju kao jedna od najnerazvijenijih regija na hrvatskom prostoru. Unatoč dostupnim sredstvima za europsku regionalnu politiku iz europskih strukturnih i investicijskih fondova namijenjenih za smanjivanje regionalnih razlika te naporima hrvatske regionalne politike takvo stanje će još potrajati i u narednim godinama. Naime, činjenica je kako se područja razvijenih županija (Grad Zagreb i Istra) još brže razvijaju, dok područja nerazvijenih županija (sve slavonske županije) i dalje zaostaju u razvoju.

⁵³ Koliko su razvijene hrvatske županije? Samo četiri su iznad prosjeka države, dostupno na: <http://hr.n1info.com/Vijesti/a362685/Koliko-su-razvijene-hrvatske-zupanije-Samo-cetiri-su-iznad-prosjeka-drzave.html>, objavljeno: 15.01.2019., pristup: 13.09.2019.

5. ZAKLJUČAK

Razlike u gospodarskoj razvijenosti između Istarske i Požeško-slavonske županije su velike. Gospodarstvo Istarske županije, prema pojedinim parametrima nalazi se iznad prosjeka Republike Hrvatske. Na tu činjenicu ukazuje više indeksa: Regionalni indeks konkurentnosti, Indeks razvijenosti te Indeks gospodarske snage. Na dobru razvijenost ove županije, u okviru Republike Hrvatske imali su znatan utjecaj: povoljan geografski položaj, prirodni resursi, gospodarska tradicija, dugogodišnja upućenost na razmjenu sa svijetom, kvalificirana radna snaga i dostignuta razina usvojenog znanja. S druge strane, Požeško-slavonska županija nalazi se među županijama ispod prosjeka razvijenosti Republike Hrvatske, u sklopu kojih najlošije stoje slavonske županije. Posebno je zabrinjavajuće što velik dio stanovništva odlazi u inozemstvo pa tako ova županija ostaje bez ljudskih potencijala, kao preduvjeta za gospodarsku djelatnost.

Istarska županija je ugovorila više sredstava iz fondova EU (gotovo 1,5 milijardu kuna), dok je Požeško-slavonska županija ugovorila, nešto manje od 1 milijarde kuna.

Najznačajnije gospodarske djelatnosti u Istarskoj županiji jesu prerađivačka industrija, turizam i trgovina. Najperspektivnija gospodarska djelatnost pokazao se turizam i ugostiteljstvo, gdje je zabilježena gotovo trećina ukupnih noćenja u Republici Hrvatskoj. Istarska županija raspolaže s značajnim potencijalima za razvoj nautičkog turizma, što je još uvijek nedovoljno iskorišteno.

U Požeško-slavonskoj županiji, kao županiji s nižim indeksom gospodarske snage treba tražiti potencijal za gospodarski razvoj. Bogatstvo prirodnim resursima i sirovinama dobra je prilika za potencijali ulaganja u ovu županiju. Sa sigurnošću se može ustvrditi kako Požeško-slavonska županija predstavlja ogroman potencijal za proizvodnju i preradu hrane. Ova županija je posebice prepoznatljiva po dugogodišnjoj tradiciji poljoprivredne proizvodnje s velikim brojem OPG-ova. Dugi važan potencijal je vinarstvo, koje je u tradiciji ovog područja iznjedrilo brojna kvalitetna i vrhunska vina, prepoznatljiva u hrvatskim i europskim okvirima. Djelatnost koja je najviše doprinijela ukupnom prihodu Požeško-slavonske županije je prerađivačka industrija. U toj djelatnosti je najviše zaposlenih. Prema приходima, druga najvažnija djelatnost je trgovina, zatim građevinarstvo, a potom poljoprivreda.

Obzirom na indeks razvijenosti, Istarska županija je svrstana u najvišu IV. skupinu razvijenosti županija koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini

iznadprosječno rangiranih jedinica, dok je Požeško-slavonska županija svrstana u II. skupini jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave.

Primjenom metode analize, u ovom završnom radu moguće je zapaziti podudaranje rangiranja županija prema konkurentnosti s rangiranjem županija prema vrijednosti BDP-a po stanovniku i prema vrijednosti indeksa razvijenosti. To potvrđuju Požeško-slavonska i Istarska županija. Požeško – slavonska županija kao nekonkurentna ujedno ima i niske vrijednosti BDP-a po stanovniku i te vrijednosti indeksa razvijenosti. S druge strane, Istarska županija kao visoko konkurentna ujedno ima i visoke vrijednosti BDP-a te vrijednosti indeksa razvijenosti.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Barić, V., et,al.; Gospodarstvo Hrvatske / Obadić, Alka ; Tica, Josip (ur.), Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2016.
2. Bogunović, A.: Regionalna ekonomika, Narodne novine, Zagreb, 1991.
3. Čulo, I., Marinac, A.: Mjesto i uloga lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj, Genod.o.o., Požega, 2010.
4. Devčić, A., Šostar, M.: Regionalni razvoj i fondovi Europske unije : prilike i izazovi, Veleučilište u Požegi, Požega, 2015.
5. Družić, I.: Resursi i tržišta hrvatskog gospodarstva, Politička kultura, Zagreb, 2004.
6. Gazilj, N., Marinac, A., Emanović, T.:Legal basis of regional development of Eastern Croatia from european and croatian perspective and the question of its effectiveness Zbornik radova 5. Međunarodnog znanstvenog simpozija, Gospodarstvo Istočne Hrvatske - vizija i razvoj, Ekonomski fakultet Osijek, Osijek, 02.-04.06.2016., str. 901.-910.
7. Kersan-Škabić, I.: Ekonomija Europske unije, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, Pula, 2015., str. 173-174.
8. Marinac, A., Devčić, A., Raguž, V.: Regionalni razvoj Hrvatske u sklopu kohezijske politike Europske unije u financijskoj perspektivi 2014.-2020., 4nd European International Conference “Valis Aurea and DAAAM International Vienna“- focus on: Regional Development, September 2014., Požega, Croatia, str. str. 785-789
9. Smith, A. (1937), The Wealth of Nations, The Modern Library, New York (prvo izdanje ovog djela Smith je objavio 1776. godine, prema: Jurčić, LJ.: Utjecaj države na izgradnju konkurentnosti, u Skupina autora: Konkurentnska sposobnost poduzeća, Sinergija, Zagreb, 1999., str. 57-69.

Propisi i politički dokumenti:

1. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning, Official Journal of the European Union C 202/47, 7.6.2016
2. Deklaracija o regionalnom razvoju i jedinstvenosti Istre, Skupština Istarske županije, 29. listopada 2013. godine
3. Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012. , Narodne novine, br. 96/12 i 102/12.

4. Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, Narodne novine, br. 132/17.
5. *Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics (NUTS)*, Official Journal of the European Union, OJ L 154 of 21.06.2003
6. Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006, Official Journal of the European Union, L347/ 320, 20.12.2013.
7. Uredba o indeksu razvijenosti, Narodne novine, broj 131/17
8. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 85/10- pročišćeni tekst, 05/14
9. Zakon o Gradu Zagrebu, Narodne novine, br. 62/01, 125/08, 36/09, 119/14
10. Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, br. 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13, 110/15
11. Zakon o regionalnome razvoju Republike Hrvatske, (Narodne novine br. 147/13 i 123/17)

Strategije i planovi:

1. Master plan razvoja istarskog turizma 2015. – 2025., Skupština Istarske županije, 2016.
2. Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. godine, Pula, ožujak 2018.
3. Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije za razdoblje do kraja 2020. godine, Požega, studeni, 2018.

Izvješća i analize:

1. EU Regional Competitiveness Index RCI 2013, European Union, Joint Research Center, 2013.

Internet izvori:

1. Alarmantna situacija u Požeško-slavonskoj županiji, dostupno na: <http://www.poslovni.hr/poduzetnik/place-225-manje-od-drzavnog-prosjeka-350967>, objavljeno: 11.03.2019., pristup: 01.08.2019.
2. Gospodarski profil županije, dostupno na: <https://www.pszupanija.hr/ozupaniji/gospodarstvo.html>, pristup: 09.08.2019.
3. Gospodarstvo Istarske županije, dostupno na: <https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-pula/gospodarski-profil-istarske-zupanije>, pristup: 02.06.2019.
4. Indeks gospodarske snage, Hrvatska gospodarska komora -Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize, odjel za makroekonomske analize, srpanj 2017., dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/hgk-indeks-gospodarske-snage-07201759803f707ec38.pdf>, pristup: 06.08.2019.
5. Istarska županija, Gospodarstvo, dostupno na: <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=454>, pristup: 31.07.2019.
6. Istarska županija, Statistika, dostupno na: <https://www.istra-istria.hr/index.php?id=1409>, pristup: 07.08.2019.
7. Koliko su razvijene hrvatske županije? Samo četiri su iznad prosjeka države, dostupno na: <http://hr.n1info.com/Vijesti/a362685/Koliko-su-razvijene-hrvatske-zupanije-Samo-cetiri-su-iznad-prosjeka-drzave.html>, objavljeno: 15.01.2019., pristup: 13.09.2019.
8. Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013, Nacionalno vijeće za konkurentnost, Zagreb, 2013., dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf, pristup: 07.08.2019.
9. Stanovništvo u Istarskoj županiji prema popisu iz 2011. godine, dostupno na: <https://www.istra-istria.hr/index.php?id=14>, pristup: 31.07.2019.
10. Županije – velike gospodarske razlike na malom prostoru, Hrvatska gospodarska komora, 2016., dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/upanijevelikegospodarskerazlikenamalomprostoru5757722c5b20e65.pdf>, pristup: 09.08.2018.

POPIS TABLICA I SLIKA

Popis tablica:

Tablica 1. Zbirni pregled stanovništva po županijama -popis iz 2011. godine.....	12
Tablica 2. Kretanje zaposlenih u Istarskoj i Požeško-slavonskoj županiji (stanje: 31.12.2016.)	14
Tablica 3. Broj i struktura aktivnih pravnih osoba prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti.....	15
Tablica 4. Noćenja turista u Istarskoj i Požeško-slavonskoj županiji u razdoblju od 2015. do 2018. godine	24
Tablica 5. Model regionalnog indeksa konkurentnosti.....	27
Tablica 6. Rangiranje županija prema regionalnom indeksu konkurentnosti.....	28
Tablica 7. Indeks gospodarske snage Požeško-slavonske i Istarske županije	32

Popis slika:

Slika 1. Bruto domaći proizvod po županijama za 2015. godinu.....	19
---	----

SAŽETAK

Cilj ovog završnog rada je analizirati gospodarske potencijale Istarske i Požeško-slavonske županije, u prvom redu primjenom komparativne metode, ali i ostalih metoda: analize i sekundarnih istraživanja, povijesne, statističke te metode kompilacije (preuzimanje tuđih spoznaja).

Pri tome se polazi od općenitih pretpostavki o hrvatskim županijama, demografskih pitanja, kao i pitanja regionalnog razvoja hrvatske i regionalne politike Europske unije kao alata za razvoj vlastitih razvojnih potencijala. U centralnom dijelu rada analiziraju se komparativne prednosti, gospodarstvo te strateški prioriteti Istarske i Požeško-slavonske županije.

Istraživački problem odnosi se na pitanje kako staviti u punu funkciju neiskorištene potencijale za gospodarski razvoj u promatrane dvije županije, a posebice u Požeško – slavonskoj županiji kao jednoj od najnerazvijenijih hrvatskih županija.

Temeljni zaključak je kako postoje velike razlike u gospodarskoj razvijenosti između Istarske i Požeško-slavonske županije, prvenstveno prema prosjeku dostignutog gospodarskog razvoja.

Ključne riječi: gospodarski potencijali, gospodarstvo, regionalni razvoj, županije

SUMMARY

The aim of this thesis is to analyze the economic potentials of two counties, Istarska county and Požeško-slavonska county, primarily by applying a comparative method, but also other methods: analysis and secondary research, historical, statistical and compilation methods (acquisition of other people's knowledge).

It starts with general assumptions about Croatian counties, demographic issues, as well as issues related to regional development of the Croatian and regional policy of the European Union as a tool for developing their own development potentials. The central part of the thesis analyzes the comparative advantages, the economy and the strategic priorities of the Istarska county and Požeško-slavonska county.

The research problem relates to the question of how to put the untapped potential into full use for economic development in the two counties observed, and in particular in the Požeško-slavonska county as one of the least developed Croatian counties.

The basic conclusion is that there are large differences in economic development between Istarska county and Požeško-slavonska county, primarily according to the average achieved economic development.

Keywords: economic potentials, economy, regional development, counties